

Az egyetemi könyvtárosképzés ötven éve Sebestyén György könyve

Csendben, szinte észrevétlenül megjelent egy könyv, amelyet minden könyvtárosnak el kellene olvasnia. Elsősorban azoknak, akik az Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtártudományi Tanszékén szereztek az oklevelüket, de azoknak is, akik csak hírből, kívülről ismerik ezt a fontos szakmai műhelyt. Sebestyén György tanulmányából – vagy inkább esszéjéből – feltárulhat előttük az a félévszázados küzdelem, amelyet a tanszék vezetői és oktatói a könyvtártudomány (újabbban: könyvtár- és információtudomány) hazai meghonosításáért, fejlesztéséért és e pálya megszilárdításáért, értelmiségi rangjának elismertetéséért folytattak. Nem volt könnyű harc, és csak áztatnánk magunkat, ha azt állítanánk, hogy már véget ért.

A munka megírásához a közvetlen indítékot a budapesti képzés megindításának ötvenedik évfordulója, közelebből a jubileumi ünnepség adta. S különös véletlen folytán a kézirat akkor készült el, amikor az első, még 1901-ben Kolozsvárott meghirdetett magyarországi egyetemi kurzus centenáriumára emlékezhetünk. Sebestyén György szép szavakkal méltatja a már csaknem elfeledett előd, *Gyalui Farkas* úttörő munkásságát, aki közel két évtizedig oktatta rendkívüli (azaz nem kötelező) tárgyként a könyvtári ismereteket. Nem említi a követőit, de megérdemli az utókor tiszteletét a többi magántanár is: a fővárosi *Gulyás Pál* és *Fitz József*, valamint a debreceni *Nyireő István*.

Az ELTE tanszék történetjének áttekintésekor szintén a személyi megközelítés dominál. Miután kísérletet tesz az alapítás körülményeinek felvázolására (miért éppen akkor és hogyan jött létre 1949-ben), a szerző a szakajtó közleményei és a fellelhető irattári dokumentumok alapján időrendi sorrendben ismerteti a tanszékvezetők (tágabban: az oktatás irányításával megbízott könyvtárosok) életútját és tevékenységét, így követi nyomon a változásokat, a könyvtári munka, az elméleti ku-

tatások és a magyar felsőoktatás fejlődéséhez történő mindenkori igazodást. Név szerint a következőkről olvashatunk: *Varjas Béla, Haraszthy Gyula, Kovács Máté, Kiss István, Babiczky Béla, Dán Róbert, Fülöp Géza, Voit Krisztina, Bak Borbála* és végül maga Sebestyén György.

Bár igyekezett arányos szerkezetet kialakítani, sokunk hallgatólagos egyetértésével mégis kiemelte Kovács Máté szerepét. Egykori professzorunk életművének, ezen belül tanszékvezetői erőfeszítéseinek tudományos elemzése, értékelése még várat magára, de máris megkockáztatható a feltevés: szerencsés fordulat volt egész szakmánk szempontjából, hogy egy rendkívül bonyolult történelmi időszakban, 1956-ban ő állt a tanszék élére és tizenhat esztendőn át vezette azt. Kialakította szervezeti kereteit, korszerűsítette a képzés tartalmát, megteremtette biztos helyét a hazai művelődés és tudományosság rendszerében. Kivételes tudása, kiterjedt nemzetközi kapcsolatai, vitathatatlan politikai és szakmai tekintélye, személyes varázsa és pedagógusi kvalitásai révén jelentékeny mértékben (talán még mindig nem tudatosult, milyen nagy mértékben!) hozzájárult könyvtárügyünk gyors kibontakozásához, valamint a könyvtárosok újabb és újabb nemzedékeinek felneveléséhez.

A másik szempont, amelyet a szerző előtérbe állít, a képzés tartalmának formálódása. Kétségkívül e tekintetben is megfigyelhetők bizonyos periódusok (nem egyszer szoros összefüggésben a tanszékvezetők felfogásával, szakterületi affinitásával stb.), ám szerves kapcsolatot jelentett ezek között a minőségigény következetes érvényesítése. Amit a leginkább érzékel és érzékeltet, az a számítástechnika könyvtári térhódításának, más megközelítésben a telekommunikációs forradalomnak a könyvtárosképzésre gyakorolt hatása. Ez elkerülhetetlenül és meghatározó módon alakította át a felsőfokú szakképzés tematikáját, belső arányait; ez tükröződik – mutat rá – abban is, hogy a legfrissebb képesítési kormányrendelet immár informatikus könyvtáros szakról beszél.

Részletesen szól a doktori képzés korábbi formájáról és mostani rendjéről, nevezetesen a PhD fokozat elnyerésének lehetőségéről, amely szín-

tén fontos tényezője a könyvtárosság rangemelésének. S a könyv címének megfelelően szó esik a debreceni és a szegedi egyetemi könyvtárosképzésről is. Mindkét helyen – magától értetődően – az idősebb testvér megértő segítségével és éppen az itteni tanítványok közreműködésével indult meg az oktatás.

Mindannyian, akik a budapesti tanszék hallgatói voltunk, köszönettel tartozunk Sebestyén György kollégának ezért az opusért. S nagyon bízunk benne, hogy ez egy folyamat kezdete. Hiszen éppen e könyv forgatása közben döbbenünk rá, mennyi mindent kellene, lehetne még feltárni, megvizsgálni. Csak néhány kiragadott példa: a művelődés- és könyvtárpolitikai háttér, az érintkező jogszabályok, a hallgatók összetétele, majdani szakmai és tudományos munkásságuk, a jegyzetek és más oktatási segédletek stb. Megannyi téma a szemináriumi és szakedzőanyagokhoz, a doktori értekezésekhez, a spontán érdeklődésből fakadó kutatásokhoz.

(Az egyetemi könyvtárosképzés ötven éve : Az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének rövid története / Sebestyén György. – Budapest : ELTE Eötvös Kiadó, 2001. – 198 p.)

Bényei Miklós

EU-kiadványok

